

HASTALARIN PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI

Dr. Nermin GÜRHAN

*G.Ü. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Öğretim Görevlisi*

GİRİŞ

İnsanın kuramcılar tarafından birçok tanımı yapılmıştır. *Travelbee*'ye göre insan: Kendine özgü düşünceleri olan, bir başkasına benzemeyen, yeri doldurulamayan, içinde yaşadığı çevre ve kültürden etkilenen, sürekli gelişim ve değişim içinde olan biyolojik ve sosyal bir organizmadır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi tüm insanlar sosyo-kültürel yapıları, bu zamana kadar getirmiş oldukları yaşantıları ve temel yapıları ile bir olay karşısında kendilerine özgü bir tepki gösterirler, bu nedenle her bireyin hastalığa karşı tepkisi de farklı olmaktadır. İyi bir hasta bakımını sağlayabilmek için hemşire, kendi amaç, değer ölçüleri ve davranışları ile hastaninkileri birbirinden ayırmayı öğrenmesi gerekmektedir. Hastaların farklı ihtiyaç kategorileri vardır. Bunlar;

- Biyolojik ihtiyaçlar (gıda, samimiyet ve korunma ihtiyacı vb).
- Hastalığı ile ilgili ihtiyaçlar (hızlı ve etkili bir tedavi ve hastalığından kurtulma ihtiyacı).
- Psikolojik ihtiyaçlar (1,2,3,4,5).

Bu makalenin konusu psikolojik ihtiyaçlar ve onların uygun bir hasta-hemşire ilişkisi ile giderilmesini içermektedir.

GÜVENLİK İHTİYACI

Maslow insan gereksinimlerini "fiziyojik, güven, sevgi ve benimsenme, itibar görme, kendini gerçekleştirme, bilme anlama ve estetik" başlıkları altında aşamalı olarak sıralamıştır. Güveni ikinci, sevgiyi ise üçüncü temel ihtiyaç olarak ele almıştır. Bu üç önemli temel ihtiyaç karşılanmadan insan üst

basamaklara ulaşamaz. Hasta birey birçok açıdan kendini güvensiz hissedebilir. Güven duygusunu kaybedebilir. Bu durum biyolojik koruma ihtiyacı ile ilgili olmakla birlikte, hasta psikolojik güvensizliğe daha çok maruz kalabilir (örneğin hasta hastalığından ve tedaviden dolayı korkabilir). Güvenlik aynı zamanda hastalığı nedeniyle ailenin mali durumu ya da kendi ekonomik durumu hakkındaki kaygıdan kurtulmasıyla da ilgilidir. Psikolojik güvenliğin en önemli üçgeni – yasal anlamda olmayıp, sosyalleşme anlamındaki sosyal güvenliktir. Hepimiz bizi kabul eden ve bizimle ilgili olan dostlar arasında güvenli bir çevrede olma ve grup kabulünü arzu ederiz. Bu durumu sosyal güvenlik anlamında yüz yüze karşılıklı ilişkide olan iki ya da daha fazla bir grup olarak tanımlamak mümkündür. Herkes gruplardan birine aittir (3,4,6,7).

SEVGİ İHTİYACI

Sevgi ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları; “İsteğin olmadığı yerde sevgi bulunmaz”, *Gandhi*, “Sevgi kişinin kendi bütünlüğünü, bireyselliğini koruyarak gerçekleştirdiği birliktir”, “Sevgi insana özgü dünyadan bir şeyler vermektir, bunlar ilgi, sorumluluk, saygı ve bilgidir”, *Fromm*, Sevgi, sevgi üreten bir güçtür. Güçsüzlük, sevgi üretmemektir. Bu düşünce *Marks* tarafından çok güzel açıklanmıştır. “İnsanı insan olarak düşünün onun dünya ile ilişkileri de insanca olsun, o zaman, sevgiyi sadece sevgiyle, güveni güvenle vb. değiştirebilirsiniz. “Tüm insanlar dostluk ve anlayış ister, özellikle de kendilerini güçsüz hissettikleri durumlarda yardım talep ederler. Hastanedeki hastalar öncelikle sevgi ihtiyacıdadırlar, fakat henüz bir çoğu bunu alabilecek pozisyonda değildir. Örneğin; normal bir kişi bir cilt sorunu olan hastadan uzak tutulur. Kaza ya da bir operasyon sonucu fiziksel deformitesi olan ya da sakat kalan bir hastaya, sağlık personeli genellikle çok zaman ayırmaz. Ruh hastaları da, toplumda normal olarak kabul edilen kişilerce kabul edilmeyen davranışlar sergileyebilir (6,8,9).

BAĞIMSIZLIK İHTİYACI

Bebekler genellikle 8 aylıktan itibaren özgürlük ihtiyacı sergilerler, bununla birlikte eğitim ve öğretim ile özgürlüğümüze olan sınırlamaları ve bunlara uymayı öğreniriz. Herkes değişik özgürlük biçimlerini arzular, yetişkinler bu ihtiyaçlarını kişiyi sorumluluk isteyen bir pozisyona getirmekle karşılarlar. Hastanede ortam nedeniyle bağımsızlığımızı ve sorumluluğumuzu askıya alırız. Hastane personeli yetişkin hastalara, yetişkin olarak muamele etmekle ve hastaya bir dereceye kadar bağımsız davranmasına izin verici bir düzeyde hasta ile karşılıklı ilişki içinde bu durum sağlanabilir. Örneğin; bir hemşire “Git banyo yap” dememelidir, bunun yerine “şimdi bir banyo yapmak istermiydiniz” demelidir. Bu tip bir yaklaşım her ne kadar seyrek de olsa, hastayı tercihin kendisine ait olduğuna inandırır (1,3,4,10).

GİRİŞİMDE BULUNMA İHTİYACI

Eleştiride bulunabilme, soru sorabilme vb. gibi çevreye katılma fırsatına sahip olma ihtiyacı duyarız. Hastanede hastalığının tartışılmasını isteyen bir hasta bunu sadece meraklı olduğu için istemez. “Siz gerçekten anlamazsınız” gibi aldatma cümleler yerine, soruların cevaplandırılması ihtiyacıdır. Fakat sağlık personelinin karşı karşıya buldukları mahremiyet nedeniyle ve daha çok kişisel bilgiyi özel olarak muhafaza etmek zorunluluğundan dolayı hemşirelerin hastaların sorularını samimi bir şekilde cevaplandırmaları zordur(3,4).

Bu dört psikolojik ihtiyaç arasında da karşılıklı ilişki vardır. Birinin yokluğu diğerlerinin tümünü etkiler. Rahatlık ve huzur için hepsinin yerine getirilmesi zorunludur ve hastanede bu ihtiyaçların yerine getirilmesinde birinci derecede sorumluluk hemşirelere aittir. Hastanın psikolojik ihtiyaçlarını yerine getirebilmesi için, hemşirenin kendisine bazı sorular sorması gereklidir.

- Hastaya nasıl yardım edebilirim?
- Psikolojik açıdan onun için elimden geleni, yapıyor muyum?
- Hastanın hissettiğine ben de duyarlı mıyım?
- Koyduğu kısıtlamalar zorunlu mudur ve hasta için bir anlamı var mıdır?
- Benim hasta ile olan ilişkim yüzeysel midir? Uygun mudur, ya da gereğinden fazla mıdır?

Hemşirenin bilmesi gereken en önemli nokta, bu ihtiyaçların bilinçli bir çaba olmaksızın karşılanamayacağıdır. Hemşirenin hasta ile iletişimi sırasında teknik sözcükler kullanmaması iletişimi kolaylaştırır ve hastaya birlikte iletişim olanağı verir. Bu da aradaki ortak ilişkinin güvenlik kaynağı haline gelmesine yardımcı olur (1,2,3).

ÖZET

Her birey kendine özgüdür ve olaylar karşısında kendine özgü tepki verir. Bu nedenle her bireyin hastalığa karşı tepkisinde farklı olmaktadır. Hastaların psikolojik ihtiyaçları ve onların uygun bir hasta – hemşire ilişkisi ile giderilmesi çok önemlidir.

SUMMARY

The Psychological Necessities of the Patient:

Every human being has particular characteristics and everyone reacts to events in a different way. Reaction of every patient to an illness is not in the same. The psychological conditions of the patients and patient-nurse relationship are very important in a medical treatment.

KAYNAKLAR

1. **Marriner, A.;** Nursing Teorist and their work. The C.V. Mosby Comp. Toronto. (1986).
2. **Travelbee, J.;** Interpersonal Aspects of Nursing. F.A. Davis Comp. (second edition), Philadelphia, (1972).
3. **Sugden, J.;** Psychology in Nursing. William Herneman Medical Books Limited, London, (1975).
4. **Geçtan, E.;** İnsan Olmak. Remzi Kitabevi , 9. Baskı, İstanbul (1993).
5. **Fromm, E.;** Çağımızın Özgürlük Sorunları, Çev: B. Güvenç, Bayraktar Yayınevi, 2. Baskı Ankara, (1982).
6. **Sönmez, V.;** Sevgi Eğitimi. Personel Eğitim Merkezi, Yayın No: 8, Ankara, (1994).
7. **Bırol, L.;** Hemşirelik Süreci. Şafak Matbaası, Ankara, (1990).
8. **Fromm, E.;** Sevme Sanatı. Çev: I. Gündüz, Onur Basımevi, İstanbul, (1985).
9. **Buscaglia, L.;** Kişilik, Tümüyle İnsan Olabilme Sanatı. Çev: N. Ebcioğlu, İnkilap Kitabevi, İstanbul, (1987).
10. **Fromm, E.;** Kendini Savunan İnsan. Çev: N. Arat, Say Kitap Pazarlama, İstanbul, (1982).